

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare ändras så, att avträdelsetödssystemets giltighetstid förlängs att till omfatta åren 2003–2006.

I propositionen föreslås att den nedre åldersgränsen för erhållande av avträdelsetöd höjs för jordbrukare som upphör med jordbruksproduktionen från 55 till 57 år vid ingången av 2005. De som är födda 1949 och tidigare bibehåller alltjämt rätten till avträdelsetöd efter att ha fyllt 55 år. Från ingången av 2005 utökas jordbrukarnas avträdelsemöjligheter så, att överlåtelse av åker som tillskottsområde kan ske också genom långvariga arrendeavtal och inte enbart genom överlåtelse av äganderätten. De villkor för att erhålla avträdelsetöd som gäller idkare av renhushållning förblir oförändrade till alla delar.

Samtidigt föreslås i lagen en ändring avseende fastställandet av avträdelsetöd till följd av en ändring av folkpensionslagen samt en ändring i bestämmelserna om förvärvarens infriande av sin förbindelse. Enligt förslaget kan en förvärvare av tillskottsmark överlåta sin lägenhet inklusive

tillskottsmarken vid en generationsväxling och överföra skyldigheterna i förbindelsen rörande tillskottsmarken den som övertar gårdsbruket under förbindelseperioden utan påföljder som gäller kapitalvärdet. Motsvarande ändring avses gälla också idkare av renhushållning.

I propositionen föreslås också att vissa bestämmelser som nu ingår i förordningen tas in i lagen i enlighet med grundlagens krav. Vidare föreslås till lagen bli fogad en bestämmelse om bemyndigande som gäller överenskommelse om vissa uppgifter som följer av gemenskapslagstiftningen.

De kostnader som en förlängning av systemet med avträdelsetöd så att det omfattar åren 2003—2006 föranleder finansieras i sin helhet med nationella medel.

Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Den ändring som följer av ändringen av folkpensionslagen samt de lagrum som gäller bemyndigande att komma överens om uppgifter enligt gemenskapslagstiftningen avses dock träda i kraft så snart som möjligt efter det att har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Gemenskaps-lagstiftningen

Bestämmelser om ett system för förtidspensionering från jordbruk ingår i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar, nedan *EG:s landsbygdsutvecklingsförordning*.

Enligt EG:s landsbygdsutvecklingsförordningen skall stödet till förtidspensionering från jordbruk bidra till att äldre jordbrukare som bestämmer sig för att upphöra med jordbruk får en inkomst, samt uppmuntra äldre jordbrukare att lämna över till jordbrukare som kan förbättra de kvarvarande jordbruksföretagens ekonomiska livskraft. Det är möjligt att styra omställningen av jordbruksmark till andra ändamål, om ingen användning för den som jordbruksmark finns.

Systemet med stöd till förtidspensionering från jordbruk kan omfatta jordbrukare som fyllt 55 år och som har bedrivit jordbruk under de tio år som föregår överlåtelsen och som slutgiltigt upphör med allt yrkesmässigt jordbruk. De som har uppnått den normala pensionsåldern får inte tillträde till systemet. Utöver egentliga jordbrukare kan systemen med stöd till förtidspensionering omfatta också lantarbetare.

Den som övertar ett jordbruk skall inneha tillräcklig yrkeskunskap och yrkesskicklighet, och han eller hon skall åta sig att bedriva jordbruk i jordbruksföretaget under minst fem år. Den ekonomiska livskraften i den övertagande partens företag måste förbättras inom en tidsfrist. Villkoren för stöd skall uppfyllas under hela den tid då avträdaren får stöd för förtidspensionering.

Om förtidspensionssystemet genomförs med delfinansiering från Europeiska gemenskapen (EG) skall det ingå i ett

program för utveckling av landsbygden. Om systemet genomförs med enbart nationella medel, tillämpas på det däremot de bestämmelser om statligt stöd som finns i artikel 87 i EG-fördraget. Systemet skall uppfylla de krav som anges i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn (2000/C28/02). I riktlinjerna förutsätts i sin tur att de grundläggande principerna i EG:s landsbygdsutvecklingsförordning exempelvis i fråga om åldersgränserna för avträdare iakttas inom systemet.

Till den del delfinansierade stöd som är förenliga med den tidigare lagstiftningen fortfarande betalas tillämpas på dem i fråga om förutsättningarna för betalning vad som gällt tidigare. Eftersom betalningen ingår i den horisontella planen för landsbygdsutveckling för åren 2000–2006 tillämpas i fråga om finansieringen dock rådets förordning (EG) nr 1258/1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Den nationella lagstiftningen

Gemenskapens förtidspensioneringssystem togs i bruk efter det att Finland hade anslutit sig till Europeiska unionen (EU) 1995. Systemet genomfördes nationellt genom lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) och förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1583/1994).

Den första tillämpningsperioden för avträdelsestödet gällde sådana lantbruksföretagare som under åren 1995–1999 varaktigt upphörde med jordbruksproduktionen. Efter det förlängdes systemet att omfatta åren 2000–2002.

Under den första tillämpningsperioden delfinansierade gemenskapen avträdelsestödssystemet. Man kunde då upphöra med jordbruksproduktionen så, att åkrarna överläts eller arrenderades ut till en yngre övertagare genom generationsväxling eller som tillskottsmark till en annan jordbrukare. Också överlåtelse till arbetskrafts- och näringscentralen för vidare

överlåtelse till en ovan avsedd förvärvare var möjlig. Om det inte gick att finna någon lämplig övertagare av jordbruket, kunde åkrarna överlåtas för andra ändamål än jordbruk eller lämnas obrukade, varvid avträdaren förband sig att sköta dem. Utbetalningen av avträdelsetöd till dem som avträtt under åren 1995–1999 fortgår alltså. De kostnader som det ovan nämnda systemet föranleder under åren 2000–2006 ingår i det horisontella utvecklingsprogrammet för landsbygden för år 2000–2006, som EU delfinansierar.

Den andra tillämpningsperioden för avträdelsetödet, vilken pågår som bäst, har genomförts med enbart nationella medel och den ifrågavarande förlängningen av avträdelsetödet ingår därmed inte i det horisontella programmet för utveckling av landsbygden.

Förlängningen av avträdelsetödsystemet i form av ett nationellt finansierat arrangemang har genom beslut nr D/104371 som kommissionen gett den 21 juni 2000 godkänts såsom ett ärende gällande statligt stöd. Enligt det nuvarande systemet kan upphörandet med jordbruksproduktionen ske så, att äganderätten till åkrarna överlåts till en yngre jordbrukare genom generationsväxling eller i form av överlåtelse av tillskottsmark. Rätten till avträdelsetöd har under den andra tillämpningsperioden även utsträckts till idkare av renhushållning. De kan upphöra med näringen genom att överlåta renarna vid en generationsväxling eller som tillskottsrenar till någon som redan idkar renhushållning.

Enligt de nuvarande bestämmelserna innehas rätten till avträdelsetöd av lantbruksföretagare i åldern 55–64 år som under tio år omedelbart före avträdelsetöden har bedrivit jordbruk för egen eller gemensam räkning. Som jordbruk betraktas också renhushållning. Vidare förutsätts det att avträdaren under en tid av minst fem år omedelbart före avträdelsetöden har varit försäkrad såsom lantbruksföretagare med stöd av lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL, 467/1969). Rätt till avträdelsetöd har inte en sådan person som får varaktig pension med stöd av folkpensionslagen (347/1956) eller LFöPL.

Maken har rätt till s.k. vilande avträdelsetöd, om han eller hon vid avträdelsetöden har fyllt minst 50 år och hans eller hennes 55–64-åriga make uppfyller alla villkor för erhållande av avträdelsetöd. Utbetalningen av sådant vilande avträdelsetöd börjar först när avträdaren har fyllt 55 år. I samband med avträdelsetöden skall avträdaren varaktigt upphöra med jordbruksproduktionen, inbegripet renhushållning, och med att utföra leveransarbete i skogsbruket. Avträdaren skall också minska sina övriga förvärvsarbeten så, att inkomsterna av dem understiger det gränobelopp som iaktas inom systemet med arbetslöshetspension (422,34 euro per månad år 2001).

Enligt de gällande bestämmelserna skall den som är övertagare vid en generationsväxling vara under 40 år och ha tillräcklig yrkesskicklighet för att bedriva jordbruk. Övertagarens inkomster av varaktig natur av annat än gårdsbruk och kompletterande verksamhet, uppskattade vid avträdelsetidpunkten, får inte överstiga det maximibelopp av 35 000 euro om året som fastställts genom förordning. Övertagaren skall visa att den gårdsbruksenhet som bildas för honom är ekonomiskt livskraftig och att den uppfyller minimikraven för miljö, hygien och djurens välfärd. Övertagaren skall förbinda sig att odla gårdsbruksenheten och bo på den eller på sådant avstånd från den att den kan skötas på ett ändamålsenligt sätt, med beaktande av bl.a. bestämmelserna i djurskyddslagen (247/1996). Förbindelsen är i kraft så länge som avträdelsetöd betalas. Den är dock i kraft under minst fem år. I fråga om idkare av renhushållning är det krav som motsvarar kravet på gårdsbruksenhetens ekonomiska livskraft att förvärvarens renbesättning omfattar minst 80 renar efter avträdelsetöden. I övrigt omfattas de som idkar renhushållning av krav som i tillämpliga delar motsvarar kraven för dem som bedriver egentligt jordbruk.

Enligt de nuvarande bestämmelserna skall förvärvaren vid överlåtelse av tillskottsmark bedriva jordbruk sedan tidigare på en gårdsbruksenhet till vilken avträdarens åkrar fogas som tillskottsmark. Förvärvaren skall vara under 55 år och ha en obligatorisk

försäkring enligt LFöPL i egenskap av idkare av gårdsbruk. Åkrarna kan också säljas i delar till flera jordbrukare i grannskapet, men varje del skall omfatta minst två hektar åker. Förvärvaren skall förbinda sig att bruka lägenheten så länge som avträdelsetöd betalas. Förbindelsen gäller dock under minst fem år. Vid överlåtelse av tillskottsrenar skall antalet renar som överläts vara minst 20. I övrigt omfattas de som idkar renhushållning av krav som i tillämpliga delar motsvarar kraven för dem som bedriver egentligt jordbruk.

För verkställigheten av lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare svarar kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter, arbetskrafts- och näringscentralerna, jord- och skogsbruksministeriet, Renbeteslagsföreningen och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

1.2. Praxis

Den första perioden för tillämpning av avträdelsetödet, 1995–1999

I begynnelseskedet antogs det att 3 000 gårdsbruksenheter årligen skulle tillträda avträdelsetödssystemet under den första tillämpningsperioden, dvs. under åren 1995–1999 (regeringens proposition med förslag till lag om avträdelsetöd för lantbruksföretagare samt till vissa andra lagar som har samband med den 162/1994 rd). Avträdelsetödssystemet kom emellertid att omfatta sammanlagt endast 5 569 gårdsbruksenheter under åren 1995–1999. Av dem kom 58 procent att utgöra tillskottsmark för en annan lägenhet. Generationsväxling företogs på 32 procent av lägenheterna. Största delen av avträdelsetöden skedde på så sätt att åkrarna arrenderades ut genom långvariga arrendeavtal. Sammanlagt 10 procent av lägenheterna avgav en förbindelse att inte odla. Förbindelsen användes i områden där åkrarna inte hade någon användning som tillskottsmark och ingen övertagare av gårdsbruket gick att finna.

Att systemet utnyttjades i mindre

utsträckning än väntat berodde till stor del på att jordbrukets framtid uppfattades som osäker, något som försvårade övertagarnas beslut att etablera sig som jordbrukare. I systemets inledande skede fördröjdes ibruktageandet av systemen med finansiellt stöd till förvärvare mer än väntat, eftersom alla stödordningar skulle anpassas till gemenskapens rättsakter. Vidare lämpade sig vissa villkor för avträdelsetödet, såsom de schablonartade förutsättningarna för bedrivande av jordbruk som huvudsyssla, illa för jordbruket i Finland, där skogsbruket och annan biförtjänstverksamhet av hävd har haft en väsentlig betydelse.

Den andra perioden för tillämpning av avträdelsetödet, 2000–2002

Under den innevarande andra perioden för tillämpning av avträdelsetödssystemet förmodades 700 gårdsbruksenheter tillträda systemet år 2000, medan motsvarande uppskattning för år 2001 var 800 gårdsbruksenheter och uppskattningen för år 2002 var 900 gårdsbruksenheter (regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om avträdelsetöd till lantbruksföretagare 131/1999 rd). Det beräknades att färre än 50 av de ovan nämnda årliga antalen gårdsbruksenheter skulle vara renhushållningslägenheter. År 2000 tillträdde 102 lägenheter avträdelsetödssystemet och fram till slutet av november 2001 var motsvarande antal 745. På 75 procent av dessa lägenheter har en generationsväxling ägt rum, medan 25 procent av lägenheterna har blivit tillskottsmark för lägenheter i grannskapet. Under det första året av tillämpningsperioden blev antalet avsevärt mindre än väntat eftersom beslut om avträdelsetödet kunde börja ges först under årets senare hälft, sedan kommissionens beslut om statliga stöd hade erhållits. De slutliga köpen sköts fram ytterligare genom att systemet med investeringsstöd och startstöd till unga jordbrukare kom i gång först när år 2000 nästan gått till ända. Efter det att stödssystemen börjat verkställas ser antalet ansökningar under innevarande år ut att

motsvara det prognostiserade antalet ansökningar.

Till idkare av renhushållning, som alltså började omfattas av avträdelstödssystemet först under den andra tillämpningsperioden, har sammanlagt 37 positiva förhandsbeslut getts fram till utgången av november 2001. Av dessa har 18 hittills genomförts på renhushållningslägenheter genom slutlig överlåtelse av renarna. Till största delen skedde upphörandet med renhushållning genom överlåtelse av tillskottsrenar. Starten för systemen med finansiellt stöd till renhushållningen sköts fram till år 2001, och därför var antalet avträdare litet under det första tillämpningsåret.

Allt som allt betalades avträdelstöd i slutet av år 2000 till sammanlagt 7 711 stötagare. Samma år uppgick statens utgifter för avträdelstöd till 55,9 milj. euro för det system som varit i kraft 1995–1999. Av denna utgift för avträdelstöd finansierade EU ca 38 procent. Den utgift som förorsakades staten genom avträdelser som skett 2000 uppgick till 0,3 milj. euro. Eftersom de beviljade avträdelstöden fortgår tills avträdaren fyller 65 år föranleder tillämpningsperioderna 1995–1999 och 2000–2002 kostnader ända in på 2010-talet. Kostnaderna har emellertid varit mindre än väntat på grund av att avträdelstödssystemet under åren 1995–1999 inte kom att omfatta lika många lägenheter som det antogs när systemet inrättades.

Systemen med förtidspensionering från jordbruk i de andra EU-länderna

Många av EU:s medlemsländer har infört ordningen med förtidspensionering från jordbruk som ett led i de av gemenskapen delfinansierade utvecklingsprogrammen för landsbygden för åren 2000–2006. Systemet med förtidspensionering från jordbruk ingår i de riksomfattande eller de regionala programmen för utvecklande av landsbygden i Danmark, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Portugal, Spanien och Tyskland. Arrangemangen följer kraven i EG:s landsbygdsutvecklingsförordning. Av denna

orsak är vissa centrala villkor i programmen för förtidspensionering enhetliga. Till exempel skall avträdaren vara minst 55 år, men han skall inte ha nått gränsen för ålderspension när avträdelserna sker. Till den del i EG:s landsbygdsutvecklingsförordning inte anges några begränsningar skiljer sig de nationella tillämpningarna av systemet för förtidspensionering i de olika länderna i enlighet med på pensionskyddssystemet och behoven av strukturpolitisk utveckling inom jordbruket i vart och ett land.

1.3. Bedömning av nuläget

Syftet med avträdelstödssystemet har varit att förbättra jordbrukets struktur genom att öka gårdsstorleken och sänka medelåldern för dem som bedriver jordbruk.

På de gårdar som avträdelstödssystemet omfattar har åkerarealen per lägenhet vid generationsväxlingar stigit från i medeltal 27 hektar till 35 hektar därför att övertagaren har förstorat lägenheten. Vid överlåtelser av tillskottsmark har den mottagande lägenhetens genomsnittliga åkerareal vid förvärvet av tillskottsmark stigit från 48 hektar till 60 hektar. På de lägenheter som tillträtt avträdelstödssystemet har gårdsstorleken därmed ökat avsevärt. År 2000 var medelåkerarealen på alla de gårdsbruksenheter som brukas av jordbrukare och omfattas av en sådan försäkring som avses i LFöPL 27 hektar.

Också inom renhushållningen har företagsstorleken växt betydligt i de, till antalet få, fall som omfattas av avträdelstödssystemet. År 2000 överläts vid generationsväxlingarna i genomsnitt 182 renar och vid överlåtelserna av tillskottsrenar 69 renar, medan det genomsnittliga antalet renar hos de i enlighet med LFöPL-försäkrade idkarna av renhushållning är 83.

På de lägenheter som kommit att omfattas av avträdelstödssystemet har driften övergått till en klart yngre åldersklass än tidigare. Medan avträdarna i genomsnitt var 57,6 år gamla år 2000 var medelåldern för övertagarna vid generationsväxling 29,5 år, och de som förvärvade tillskottsmark var i medeltal 39,2 år. Trots detta har medelåldern bland alla lantbruksföretagare i aktiv ålder

som bedriver jordbruk stigit med ungefär ett år under åren 1995–2000 (från 45,4 år till 46,7 år).

Avträdelsernas fördelning på olika avträdelsetsätt har förändrats väsentligt under den andra perioden för tillämpning av avträdelstödssystemet jämfört med den första. Avträdelserna är numera helt klart främst generationsväxlingar, eftersom sammanlagt 75 procent av de lägenheter där en avträdelse sker övergår till en övertagare vid generationsväxling. Antalet överlåtelser av tillskottsmark har minskat betydligt.

Den viktigaste orsaken till förändringen har bestått i att avträdelsetsätten har begränsats att gälla endast överlåtelser av äganderätten. Riksdagen förutsatte därför, när den godkände den lag som avsåg en förlängning av avträdelstödssystemet att omfatta åren 2000–2002, att det ges akt på vilka följder utslutandet av arrenderingen får. För genomförande av denna uppföljning har en enkät riktats till jordbrukarna sommaren 2000 och en ny enkät sänts ut ett år senare (Suomen Gallup Elintarviketieto Oy). Enkäten visade att utslutandet av arrenderingsalternativet har inverkat framför allt på avgörandena på sådana gårdar med kreatur som är mindre än genomsnittet på så sätt att avträdelserna har senarelagts och verksamheten fortgått. Åldrande jordbrukare är mera villiga att arrendera ut åker än att sälja den till jordbrukare i grannskapet. Detta inverkar på antalet överlåtelser av tillskottsmark.

Typiska generationsväxlingar sker genom överlåtelser av äganderätten, så avsaknaden av ett arrenderingsalternativ har just inte påverkat antalet generationsväxlingar. Vidare har vissa ändringar gällande övertagarens förpliktelser som företagits under den andra perioden för tillämpning av avträdelstödssystemet varit ägnade att främja generationsväxlingar. Etablering som jordbrukare på deltid är nu möjlig inom avträdelstödssystemet, vilket inte var fallet under den första tillämpningsperioden.

Det nuvarande avträdelstödssystemet kan därför sägas ha uppfyllt rätt väl de mål beträffande generationsväxlingarna som ställdes upp för det i anknytning till jordbrukets strukturutveckling.

Avträdelstödssystemet, i den form det gäller åren 2000–2002, tryggar generationsväxlingar genom överlåtelser av äganderätten. Den utveckling av gårdsstorleken som sker via överlåtelser av tillskottsmark har däremot avtagit betydligt inom avträdelstödssystemet, eftersom överlåtelser kan ske bara på så sätt att äganderätten överläts.

Aktörerna och verksamhetssätten har grundat sig på den nationella lagstiftningen som till denna del har varit förenlig med de tidigare motsvarande nationella stödssystemen. I sitt utlåtande om inspektionen av avträdelstöd angående verkställandet av avträdelstödssystem har kommissionen dock ansett att överföring av uppgifter som enligt rådets förordning (EG) nr1258/1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitikens hör till ett utbetalningsställe borde förverkligas genom ett giltigt avtal.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Allmänt

I propositionen föreslås att avträdelstödssystemet för lantbruksföretagare skall förlängas att omfatta åren 2003–2006. Den period under vilken avträdelstödssystemet föreslås vara i kraft upphör därmed samtidigt som den programperiod som tillämpas i de proram för landsbygdsutveckling som är förenliga med EG:s landsbygdsutvecklingsförordningen.

Avträdelse under år 2003 och 2004

Med stöd av en ikraftträdelsebestämmelse i lagen förblir den lägsta åldersgränsen för erhållande av avträdelstöd oförändrad under år 2003 och 2004. Avträdelstöd kan därmed beviljas 55–64-åriga idkare av jordbruk, alltså jordbrukare, eller idkare av renhushållning. Om avträdelarna är makar har den yngre av makarna rätt till s.k. vilande avträdelstöd, om han eller hon har fyllt 50 år när avträdelserna sker. Avträdelstöd betalas emellertid inte för tiden före uppnåendet av den åldersgräns som

berättigar till egentligt avträdelsetöd, dvs. 55 år.

Också till övriga delar föreslås villkoren för att komma med i avträdelsetödssystemet förbli oförändrade vid avträdelser som sker under de två första åren.

En avträdelsetöd skulle således kunna ske på så sätt att äganderätten till åkrarna och produktionsbyggnaderna överläts till en övertagare vid generationsväxling. Ett alternativ är att äganderätten till åkrarna överläts som tillskottsmark till en eller flera förvärvare. För idkare av renhushållning är avträdelsetödsalternativen överlåtelse av äganderätten till renar genom generationsväxling till en övertagare eller som tillskottsrenar till en idkare av renhushållning.

Avträdelsetöd under år 2005 och 2006

Vid avträdelsetöd som sker under år 2005 och

2006 stiger den lägsta åldersgränsen för erhållande av avträdelsetöd från nuvarande 55 år till 57 år för jordbrukare. Förslaget knyter till denna del an till det allmänna pensionspolitiska målet att senarelägga den genomsnittliga åldern för pensionering. Om avträdelsetöden är makar förutsätter den yngre makens rätt till s.k. vilande avträdelsetöd på motsvarande sätt att personen har fyllt 52 år när avträdelsetöden sker. Avträdelsetöd betalas ut till honom eller henne från och med 57 års ålder.

Med stöd av ikraftträdelsetödsbestämmelse gäller ändringarna dock inte personer som är födda 1949 eller tidigare; dessa fortsätter att ha rätt till avträdelsetöd i enlighet med de nuvarande villkoren beträffande åldersgränser. På motsvarande sätt bibehåller den yngre maken till en sådan lantbruksföretagare som har rätt till egentligt avträdelsetöd rätten till s.k. vilande avträdelsetöd vid 50 års ålder.

Avträdelsetödsalternativen på gårdsbruksenheter föreslås under år 2005 och 2006 bli utökade på så sätt att överlåtelse av tillskottsmark kan ske inte bara genom överlåtelse av äganderätten utan också genom ett långvarigt arrendeavtal. Arrenderingsalternativet främjar möjligheterna för jordbrukare som utvecklar sin verksamhet att skaffa tillskottsmark av avträdelsetöds jordbrukare för att utöka gårdsstorleken och förbättra verksamhetens lönsamhet.

De föreslagna ändringarna beträffande avträdelsetöd som sker under år 2005 och 2006 gäller inte till någon som helst del idkare av renhushållning emedan lagstiftningen gällande avträdelsetöd har börjat omfatta idkare av renhushållning så sent som år 2000. På grund av att systemen med finansiellt stöd för renhushållningen fördröjts har avträdelsetödssystemet börjat verkställas i praktiken först helt nyligen. Därför föreslås de nuvarande villkor för erhållande av avträdelsetöd som gäller idkare av renhushållning förbli oförändrade under hela tillämpningsperioden, dvs under perioden 2003–2006.

I propositionen föreslås dessutom att i lagen skulle skärskilt bestämmas om att jord- och skogsbruksministeriet och pensionsanstalten

samt vid behov jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsstyrelse kan komma överens om de till utbetalningsstället hörande uppgifter som de sköter på jord- och skogsbruksministeriets vägnar.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Verkningar för statsekonomin

Kostnaderna för en förlängning av avträdelsetödssystemet avses bli betalade ur statsbudgeten. De sammanlagda kostnaderna för förlängningen har uppskattats till ca 300 miljoner euro i 2001 års prisnivå. När kostnaderna uppskattats har det antagits att det årliga antalet lägenheter som tillträder systemet är omkring 650 under år 2003 och 2004 och ca 1 300 under år 2005 och 2006. De årliga kostnader som en förlängning av avträdelsetödssystemet föranleder:

år	milj. euro
2003	4
2004	12
2005	24
2006	39
2007	44
2008	43
2009	41
2010	38
2011	35
2012–2019 sammanlagt	20

Vidare medför förlängningen av systemet förvaltningskostnader till ett belopp av ungefär en 1 milj. euro för staten årligen. När kostnaderna uppskattats har det som minskande faktor inte beaktats att en del av avträdelsetödsföretagarna skulle börja få exempelvis individuell förtidspension eller invalidpension, om inget avträdelsetödssystem existerade. Å andra sidan ökar avträdelsetödssystemet statens kostnader i och med att avträdelsetödsföretagarna efter avträdelsetödsföretagarna inte betalar i LFöPL avsedd försäkringspremie, men också tiden från avträdelsetödsföretagarna fram till den normala

pensionsåldern beaktas som tid för intjänande av ålderspension. Också familjepensionsskyddet efter en avträdelsetödsföretagare förblir fullstort. När de ovan nämnda omständigheternas samverkan bedöms kan det antas att de faktorer som minskar statens utgifter sannolikt har en något större inverkan.

I kostnadskalkylerna ingår en ändring som gäller också sådana avträdelsetödsföretagare som har beviljats tidigare och som betalas ut. Ändringen innebär att mottagarna av avträdelsetöd börjar få barnförhöjning för barn under 16 år. Den har inga betydande verkningar för statsekonomin, eftersom de avträdelsetödsföretagare som får barnförhöjning inom ramen för kompletteringsdelen bedöms utgöra 0,01 procent av alla stödtagare, vilket betyder att kostnaderna för barnförhöjningen blir cirka 0,02 miljoner euro om året.

Inverkan på privat företagsverksamhet

År 2000 var det genomsnittliga avträdelsetödet som betalades till avträdelsetödsföretagare 607 euro per månad. Stödet betalas i regel fram till den ålder då ålderspension börjar fås. Avträdelsetödet är en individuell förmån och betalas separat till varje avträdelsetödsföretagare på en lägenhet. Om någon som får avträdelsetöd idkar förvärvsverksamhet som ger en inkomst på mer än 422,34 euro per månad avbryts utbetalningen av avträdelsetöd.

Från förvärvarens synpunkt är målet att det genom avträdelsetödssystemet skapas förutsättningar att förvärva en gårdsbruksenhet eller ett renhushållningsföretag på skäliga villkor, eftersom avträdelsetödsföretagarens försörjning tryggas genom avträdelsetödet. De avträdelsetödsföretagare som utvecklar sin verksamhet via förvärv av tillskottsmark får i sin tur en möjlighet att förstora företaget. Avträdelsetödssystemet främjar på så sätt jordbruksföretagarens ekonomiska betingelser.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

För verkställigheten av avträdelsetödssystemet svarar

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt i samarbete med landsbygdsnäringsmyndigheterna. I sådana fall som gäller idkare av renhushållning är det Renbeteslagsföreningen som avger utlåtanden. I propositionen ingår inte förslag till ändring av den nuvarande organisationen för verkställighet av avträdelsetödssystemet, och propositionen bedöms därför inte ha några verkningar i fråga om organisation och personal.

3.3. Miljökonsekvenser

Avträdelsetödssystemet har en stor betydelse för miljön eftersom det upprätthåller en bebodd och livskraftig landsbygd. Med dess hjälp övergår driften på lägenheterna till yngre yrkeskunniga övertagare som utvecklar sin lägenhet. Främjandet av generationsväxlingarna på renhushållningslägenheter tryggar för sin del också bevarandet av bosättningen i landets nordligaste delar.

I avträdelsetödssystemet ingår i likhet med nu det uttryckliga kravet att övertagarens gårdsbruksenhet vid en avträdelsetöd ska genom generationsväxling skall uppfylla minimikraven beträffande miljö, hygien och djurens välfärd.

3.4. Verknningar i fråga om social och regional jämlikhet

Avträdelsetödet är en personlig förmån och de villkor som gäller avträdelsetöden är oberoende av kön. På samma sätt intar kvinnor och män en jämbördig ställning i egenskap av förvärvare.

De verknningar som avträdelsetödssystemet har på den regionala jämlikheten kan bedömas utifrån uppgifter om hur det nuvarande systemet har utfallit. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har utrett de avträdelsetödenas relativa andel av antalet aktiva lägenheter i området, dvs. avträdelsetödensintensiteten, i olika delar av landet under den första och den andra perioden för tillämpning av avträdelsetödet. Även om avträdelsetödensintensiteten i sig har sjunkit i alla regioner har det nuvarande avträdelsetödssystemet, där möjligheten att

avträda genom arrendering och förbindelse att inte odla saknas, emellertid inte på något betydande sätt förändrat den regionala fördelningen mellan de lägenheter som omfattas av systemet. Återinförandet av arrenderingsmöjligheten i avträdelsetödssystemet i fråga om överlåtelser av tillskottsområde från ingången av 2005 utökar antalet avträdelsetödsalternativ.

Trots att de statistiska uppgifterna inte anger någon väsentlig förändring i fråga om avträdelsetödens regionala verknningar finns det i de perifera områdena i landet och skärgårdsområdena fall där det inte går att finna någon sådan övertagare av gårdsbruket som vill köpa eller arrendera åkrarna. Därför saknas också möjligheten till avträdelsetöd, vilket kan försätta de äldre jordbrukarna i en regionalt sett ojämlig position beroende på var lägenheten är belägen. När avträdelsetödssystemet förlängdes att omfatta åren 2000–2002 förutsatte riksdagen en proposition gällande ett arrangemang där staten löser in åkrar för att besitta dem temporärt i sådana fall där ingen köpare står att finna. Av statsekonomiska orsaker ingår inget sådant förslag i denna proposition.

3.5. Verknningar i fråga om jordbrukets strukturutveckling

Med hjälp av avträdelsetödssystemet får unga tillfälle att etablera sig som jordbrukare, när den äldre generationens upphörande med jordbruksproduktionen främjas genom avträdelsetödet. För jordbrukets strukturutveckling är det av allra största vikt att generationsväxlingarna främjas och stöds. Att den lägsta åldersgränsen för avträdelsetöd år 2005 höjs från 55 år till 57 år kan i någon mån försvåra uppnåendet av målen beträffande främjandet av generationsväxlingar. En senareläggning av generationsväxlingen med två år kan i en del fall leda till att en potentiell övertagare hinner skaffa sig ett annat yrke och bosätta sig annanstans så att han eller hon inte längre är villig att återvända till gården för att ta över gårdsbruket.

Med hjälp av avträdelsetödssystemet främjas möjligheterna för sådana företagare

som fortsätter med verksamheten att skaffa tillskottsmark och därmed utveckla sin lägenhets ekonomiska livskraft. Avträdelsestödssystemets betydelse som förstorare av gårdsstorleken kommer att tillta när arrenderingsmöjligheten återinförs bland avträdelsealternativen vid ingången av 2005. Detta är av betydelse särskilt för de unga jordbrukare som inte har ekonomiska möjligheter att utveckla sin gård genom köp av tillskottsmark.

Eftersom propositionen inte innehåller några förslag till förändringar angående renhushållning förväntas inte väsentliga förändringar i strukturutvecklingen av renhushållning.

4. Beredningen av propositionen

Möjligheten att förlänga avträdelsestödssystemet från och med år 2003 utreddes i en av jord- och skogsbruksministeriet tillsatt arbetsgrupp för förlängning av avträdelsestödet för jordbruket och renhushållningen. Arbetsgruppen avgav sitt betänkande (JSM 2001:11) i juni 2001. Representerade i arbetsgruppen var social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Maa- ja metsätäloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC och Renbeteslagsföreningen. På förslag av arbetsgruppen ombads utöver de instanser som var representerade i arbetsgruppen också Pensionsskyddscentralen och vissa arbetskrafts- och näringscentraler samt Finlands Kommunförbund avge utlåtanden. Arbetsgruppen ansåg att jordbruks- och socialpolitiska grunder för en förlängning av avträdelsestödssystemet fortfarande finns och att systemet bör förlängas att gälla åtminstone åren 2003–2006. Arbetsgruppen utredde alternativen för en förlängning av avträdelsestödssystemet. Den ansåg att det är särskilt viktigt att åldersgränsen för avträdare förblir oförändrad åtminstone vid generationsväxlingar. Arbetsgruppen ansåg också att övertagarnas möjligheter att etablera sig som jordbrukare och de redan verksamma lantbruksföretagarnas

möjligheter att vidareutveckla lägenheten bör förbättras. För uppnående av målet bör det enligt arbetsgruppen i avträdelsestödssystemet ingå också möjligheten till arrendering, vilket skulle minska skuldbördan för lantbruksföretagare som fortsätter med gårdsbruket. Uttalanden av representanter för producentorganisationerna och finansministeriet fogades till arbetsgruppens promemoria.

Den ledningsgrupp för ett strategiprojekt inom jordbruket som jord- och skogsbruksministeriet tillsatt avgav sin slutrapport den 25 oktober 2001. Den konstaterade i fråga om avträdelsestödssystemet att avträdelsestödet inte längre främjar ökningen av gårdsstorleken lika mycket som tidigare utan i praktiken närmast är ett generationsväxlingssystem. Angående de unga jordbrukarnas ställning konstaterade ledningsgruppen i sin slutrapport bland annat att köpet av en lägenhet i regel leder till att de unga jordbrukarna skuldsätter sig samtidigt som det skulle gälla att satsa på att utveckla lägenheten. Ledningsgruppen konstaterade också att återinförandet av ett arrenderingsalternativ skulle förstärka avträdelsestödssystemets strukturpolitiska verkan men också medföra merkostnader. Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet och representanter för social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, producentorganisationerna och Renbeteslagsföreningen har deltagit i beredningen. Vid beredningen av propositionen har Ålands landskapsstyrelse ombetts avge ett utlåtande och dessutom har förhandlingar om propositionen förts med representanter för Sametinget.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Förlängningen av avträdelsestödssystemet att omfatta åren 2000–2002 som ett nationellt system har godkänts genom beslut av kommissionen den 21 juni 2000. Kommissionen ansåg att systemet uppfyller villkoren i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn. Nu föreslås det att systemet skall förlängas att gälla åren

2003–2006 och att vissa villkor för avträdelsestödet skall ändras. Propositionen översänds till kommissionen för godkännande. Förutom bestämmelser i 19 och 34 § kan lagen i sin föreslagna form sättas i kraft först efter det att kommissionen har godkänt den. Målet är att till denna del den föreslagna lagen kan sättas i kraft den 1 januari 2003 genom statsrådets förordning.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1 §. Det föreslås att 1 mom. 2 punkten ändras så, att avträdelsestödssystemets giltighetstid förlängs att gälla överlåtelser som sker senast 2006.

5 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så, att den lägsta åldersgränsen för erhållande av avträdelsestöd höjs från 55 år till 57 år för jordbrukare. Av 6 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen följer dock att de som är födda 1949 eller tidigare bibehåller rätten till avträdelsestöd i enlighet med den nuvarande åldersgränsen. I praktiken innebär detta att åldersgränsen är 55 år under åren 2003 och 2004 och stiger till 57 år vid ingången av 2005. De som är födda 1949 eller tidigare kan avträda efter att de har fyllt 55 år.

I 2 mom. föreskrivs om den lägsta åldersgränsen för avträdelsestöd i fråga om idkare av renhushållning. Den förblir 55 år under hela tillämpningsperioden 2003–2006.

Till paragrafens 3 mom. tas bestämmelserna i det nuvarande 2 mom. om rätt till s.k. vilande avträdelsestöd ingår. I överensstämmelse med höjningen av den lägsta åldersgränsen för rätten till egentligt avträdelsestöd höjs den lägsta åldersgränsen för rätten till vilande avträdelsestöd med två år, dvs. från 50 till 52 år, för jordbrukare. För idkare av renhushållning förblir också åldersgränsen för rätten till vilande stöd oförändrad.

10 §. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., i vilket föreskrivs att överlåtelse av tillskottsmark på en gårdsbruksenhet kan

ske också genom ett långvarigt arrendeavtal. Enligt ikraftträdelsebestämmelsen gäller detta lagrum sådana avträdelser som äger rum under åren 2005–2006.

I det nuvarande 3 mom. föreslås en sådan hänvisningsändring som följer av att det nya 2 mom. fogas till paragrafen

Det nuvarande 2 mom. och det 3 mom. som föreslås bli ändrat blir 3 och 4 mom.

13 §. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. på grund av att överlåtelse av åkrar kan ske också genom arrendering. Motsvarande överlåtelsen av äganderätt kunde också arrendering ske tillsammans till två överlåtelseägare med sina makar.

Till paragrafen föreslås bli fogat också ett nytt 3 mom., till vilket överförs de bestämmelser om två förvärvares skyldighet att hålla lägenheten oskiftad i sin ägo eller besittning enligt 14 § förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare då det är fråga om arrendering. Genom bestämmelserna preciseras de skyldigheter som förvärvaren har och som följer av de förbindelser som avses i lagens 9 och 10 §. Den föreslagna ändringen av författningsnivån följer av den nya grundlagens krav.

14 §. Hänvisningen i 2 mom. till 10 § 2 mom. ändras till en hänvisning till 3 mom.

Dessutom föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., där det föreskrivs om överlåtelseformen vid en sådan avträdelse som sker genom arrendering. Arrenderingen föreslås kunna ske genom ett arrendeavtal som ingås för en tid av minst tio år.

19 §. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt

4 mom., i vilket skulle bestämmas om barnförhöjning. Ändringen är en följd av de ändringar i folkpensionslagen som trädde i kraft vid ingången av detta år och som gäller bl. a. barnförhöjning. Enligt 29 § folkpensionslagen betalas barnförhöjning också i samband med förmåner som beviljats före lagens ikraftträdande. Som pensionstagare betraktas utöver folkpensionstagare också bland annat mottagare av på arbets- eller tjänsteförhållande baserad full invalidpension, arbetslöshetspension, individuell förtidspension, ålderspension och förtida ålderspension. Barnförhöjningen utgör 17,66 euro enligt folkpensionsindex år 2001 för varje barn under 16 år som berättigar till barnförhöjning. Barnförhöjningen beaktas inte som inkomst när en pensionstagares bostadsbidrag, barndagvårdsavgifter eller efterlevandepensionens kompletteringsdel bestäms. Barnförhöjning i avträdelssystemet bestäms enligt folkpensionslagen.

22 §. Hänvisningen till 10 § 2 mom. i paragrafens 1 mom. 6 punkt föreslås bli ändrad till en hänvisning till 10 § 3 mom.

28 §. Hänvisningen i paragrafen till 10 § 2 mom. ändras till en hänvisning till 10 § 3 mom.

29 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om påföljderna av att förvärvaren inte fullgör de skyldigheter som ingår i den förbindelse som han eller hon har ingått. Förvärvaren skall ingå en förbindelse där han eller hon bland annat förbinder sig att bedriva jordbruk så länge som avträderen får avträdelstöd eller, dock under minst fem år. Enligt de nuvarande bestämmelserna är en förvärvare av tillskottsmark som på sin egen lägenhet genomför en generationsväxling mitt under förbindelseperioden, och alltså inte längre infriar den förbindelse som han eller hon ingått i samband med förvärvet av tillskottsmark, i princip skyldig att ersätta pensionsanstalten med kapitalvärdet av avträderens avträdelstöd. Det belopp som återkrävs kan jämkas, om förseelsen är ringa eller om vägande skälighetssynpunkter talar för det. För att en situation där gårdsbruksenhetens strukturutveckling främjas genom en ökning av gårdsstorleken och genom en generationsväxling som företas därefter inte skall leda till kapitalvärdespåföljder föreslås 2 mom. bli

2....1..3.

ändrat. Vid en generationsväxling som sker i enlighet med lagstiftningen om avträdelstöd på en lägenhet som tillhör en förvärvare av tillskottsmark och där förbindelsen att fortsätta att bruka tillskottsmarken överförs på den som övertar gårdsbruksenheten inget kapitalvärde tas ut. Bestämmelsen omfattar också idkare av renhushållning som har förvärvat tillskottsrenar och genomför en generationsväxlingsöverlåtelse mitt under förbindelseperioden.

30 a §. Till lagen föreslås bli fogad en nyt 30 a §, i vilken skulle bestämmas om avträdelstödtagarens plikt att informera pensionsanstalten om ändringar som påverkar hans rätt att få stöd. Genom förordning av statsrådet skall närmare bestämmelser ges om vilka de ändringar är som avträdelstödtagaren skall informera pensionsanstalten om. Till 22 § förordningen om avträdelstöd för lantbruksföretagare, i vilken närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten ingår, föreslås i och för sig inga ändringar. I paragrafens 2 mom. tas in bestämmelser i 24 § i nämnda förordning vilka gäller anmälningsskyldigheten för dem som får avträdelstöd och rätten för dem som verkställer avträdelstödssystemet att kräva tilläggsutredningar om uppfyllandet av villkoren för stöd. Den föreslagna ändringen av författningsnivån följer av den nya grundlagens krav.

34 §. Enligt 1 mom. svarar kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter, arbetskrafts- och näringscentralerna, jord- och skogsbruksministeriet, Renbeteslagsföreningen samt pensionsanstalten för verkställigheten av lagen. Frånsett att Renbeteslagsföreningen började medverka först när lagens tillämpningsområde utvidgats till att gälla idkarna av renhushållning har förfarandet vid verkställigheten av stödssystemet varit likadant under lagens hela giltighetstid. Utgående från utlåtanden som kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter och vid behov arbetskrafts- och näringscentralerna avger både beviljar och betalar pensionsanstalten stödet. Pensionsanstalten har rapporterat till ministeriet om användningen av medel och deltagit i vissa övervakningsuppgifter.

Enligt paragrafens 2 mom. ges genom

förordning närmare bestämmelser om hur de uppgifter som ankommer på arbetskrafts- och näringscentralerna sköts i landskapet Åland. Momentet föreslås bli ändrat för att motsvara grundlagens krav så att om sagda uppgifter bestäms genom förordning av statsrådet.

Enligt artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 1258/1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitiken skall varje medlemsstat underrätta kommissionen om de myndigheter och organ, dvs. utbetalningsställena, som den ackrediterar för att göra de betalningar som följer av den gemensamma jordbrukspolitiken. Utbetalningsställena skall garantera att det innan betalningarna avseende de ovan avsedda utgifterna godkänns kontrolleras att utbetalningarna är berättigade och överensstämmer med gemenskapsbestämmelserna, att de gjorda betalningarna redovisas i räkenskaperna och att nödvändiga handlingar ges in inom den tid och i den form som föreskrivs i gemenskapsbestämmelserna.

Utbetalningsstället består av vissa enheter inom jord- och skogsbruksministeriet samt av ekonomigruppen vid jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral.

Enligt gemenskapslagstiftningen kan uppgifter endast till ringa del överföras utanför utbetalningsstället genom avtal. Också när bestämmelser om uppgifterna ingår i den nationella lagstiftningen förutsätter en uppgiftsöverföring avtal visavi gemenskapen. I lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare regleras förutsättningarna för beviljande och betalning av stöd i huvudrag. Vidare ingår i förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare bestämmelser om detta som är mera detaljerade än bestämmelserna på lagnivå. Förordningen upptar dessutom bestämmelser om penningrörelsen mellan staten och pensionsanstalten. Bestämmelser om exempelvis redovisningar och rapporter samt om tider som utsatts för dem ingår däremot inte.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås till paragrafen bli fogat ett nytt 3 mom., där jord- och skogsbruksministeriet bemyndigas att komma överens med pensionsanstalten om de uppgifter som hör till utbetalningsstället och som pensionsanstalten sköter på jord- och skogsbruksministeriets

2....1..3.

vagnar. Jord- och skogsbruksministeriet skall vid behov ingå ett motsvarande avtal med Ålands landskapsstyrelse till den del landskapsstyrelsen sköter sådana till utbetalningsstället hörande uppgifter som inte sköts av vare sig jord- och skogsbruksministeriet eller pensionsanstalten.

Till den del bestämmelser om uppgifterna inte ingår i lag eller förordning är uppgifterna av tekniskt slag. Genom statsrådets förordning kunde bestämmas om avtalets detaljerade innehåll.

2. Närmare bestämmelser

Om de uppgifter som skulle intas i avtalet med pensionsanstalten och eventuellt med Ålands landskapsstyrelse och vilka hör till utbetalningsstället kunde vid behov bestämmas närmare genom statsrådets förordning.

3. Ikraftträdande

Lagens 19 § 4 mom. samt 34 § 2—4 mom. föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att lagen har blivit antagen och stadfäst. Det föreslås att lagens ikraftträdande till övriga delar regleras genom förordning av statsrådet.

Genom ikraftträdelsebestämmelsen upphävs 14 och 24 § förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare. Innehållet i dem föreslås bli överfört till lagen. Bestämmelserna tillämpas emellertid på avträdelser som skett före den 1 januari 2003 i den lydelse de hade vid den föreslagna lagens ikraftträdande.

Lagens 29 § 2 mom., som upptar bestämmelser om möjligheterna för förvärvare av tillskottsmark att överföra sin förbindelse på en övertagare vid generationsväxling, avses bli tillämpat också på förbindelser som har ingåtts på basis av avträdelser som skett under åren 2000–2002. Ändringen avser situationer där en generationsväxlingsöverlåtelse som sker på en lägenhet som tillhör en förvärvare av tillskottsmark genomförs efter det att lagen trätt i kraft.

Lagen tillämpas på avträdelser som sker under åren 2003–2006. De bestämmelser som gäller avträdelse genom arrendering

gäller dock endast avträdelser som sker under åren 2005 och 2006.

Lagens bestämmelser om barnförhöjning tillämpas också när avträdelserna har skett före 2003, om avträdelsestöd betalas när lagen träder i kraft eller börjar betalas efter lagens ikraftträdande. Barnförhöjning börjar därmed betalas också i fråga om avträdelsestöd som har beviljats innan lagen trätt i kraft. Barnförhöjningen betalas tidigast för tiden från och med ingången av år 2002.

I 6 mom. ikraftträdelsebestämmelsen skulle bestämmas om rätt till avträdelsestöd för sådana personer som är födda år 1949 eller tidigare.

4. Lagstiftningsordning

Propositionen innehåller inte några sådana förslag genom vilka man skulle ingripa i förmåner som redan beviljats dem som får avträdelsestöd eller för förvärvare med undantag av förmildrande av förbindelsevillkoren genom vilket det möjliggörs att en förvärvare av tillskottsmark

kan överföra sina förbindelseplikter till en förvärvare som fortsätter med gårdsbruket genom generationsväxling utan påföljder i kapitalvärdet.

I propositionen föreslås vissa omständigheter som nu regleras genom förordning bli överförda till lagen. Det är fråga om innehållet i förvärvarnas förbindelse när förvärvarna är två stycken samt om anmälnings-skyldigheten för dem som får avträdelsestöd i fråga om omständigheter som inverkar på förmånsbeloppet eller på rätten till förmånen, samt om rätten för dem som verkställer systemet att vid behov kräva att stödtagaren lämnar upplysningar om sådana omständigheter. Bestämmelsernas innehåll förblir oförändrat.

Det föreslagna avtalet om uppgifter som hör till utbetalningsstället grundar sig på lag och motsvarar förutsättningarna i 124 § grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 16 december 1994 om avträdelsetöd för lantbruksföretagare (1293/1994) 1 § 1 mom. 2 punkten, 5 §, 10 § 3 mom., 14 § 2 mom., 22 § 1 mom. 6 punkten, 28 §, 29 § 2 mom. och 34 § 2 mom.,

av dessa lagrum 1 § 1 mom. 2 punkten, 10 § 3 mom., 14 § 2 mom., 22 § 1 mom. 6 punkten, 28 § och 34 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1326/1999, samt

fogas till 10 §, sådan den lyder i nämnda lag 1326/1999, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. och det ändrade 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 13 §, sådan den lyder i sistnämnda lag nya 2 och 3 mom., till 14 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 3 mom., till 19 §, sådan den lyder delvis ändrad i sistnämnda lag och i lag 1226/2000, ett nytt 4 mom., till lagen en ny 30 a § samt till 34 §, sådan den lyder i nämnda lag 1326/1999, nya 3 och 4 mom. som följer:

1 §

I denna lag bestäms om förtidspensionering från jordbruk, som

2) när avträdelsetöden sker 2000–2006 baserar sig på ett nationellt system som till sina principer motsvarar det system för förtidspensionering från jordbruk som avses i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar.

5 §

Ett villkor för avträdelsetöd är att avträdelsetöden då avträdelsetöden sker har fyllt 57 men inte 65 år.

Utan hinder av 1 mom. förutsätter erhållandet av avträdelsetöd när avträdelsetöden i enlighet med 9 § 2 mom. eller 10 § 3 mom. sker genom överlåtelse av renar att avträdelsetöden då avträdelsetöden sker har fyllt 55 men inte 65 år.

Om äkta makar är avträdelsetöden och den äldre av dem uppfyller de krav beträffande åldern som anges i 1 eller 2 mom. och i övrigt är berättigad till avträdelsetöd, är den yngre av makarna berättigad till avträdelsetöd, om avträdelsetöden sker tidigast fem år innan avträdelsetöden uppfyller det krav beträffande ålder som anges i 1 eller 2 mom. Avträdelsetöd betalas dock inte till den yngre maken för tiden innan kravet

2....1..3.

beträffande ålder uppfylls.

10 §

Upphörandet med jordbruksproduktionen kan också ske så, att avträdelsetöden arrenderar ut gårdsbruksenhetens åkermark i delar eller som en helhet som tillskottsmark för bedrivande av jordbruk till en eller flera förvärvare som uppfyller villkoren i 1 mom.

Genom förordning av statsrådet ges närmare bestämmelser om de villkor som avses i 1 och 3 mom.

13 §

Vad som bestäms i 1 mom. tillämpas också på arrendering som avses i 10 § 2 mom.

Om gårdsbruksenhetens åkrar eller en del av dem överlåts till två sådana förvärvare som avses i 9 eller 10 § för att odlas av dem gemensamt måste förvärvarna förbinda sig att hålla åkrarna oskiftade i sin ägo eller om överlåtelsen förverkligas genom arrendering i sin besittning under den tid de förbindelser som anges i denna lag är i kraft. Om åkrarna överlåts till äkta makar gemensamt skall makarna hålla åkrarna på ett motsvarande sätt oskiftade i sin ägo eller besittning även om bara den ena av dem uppfyller villkoren för en förvärvare.

14 §

Då avträdarens lägenhet är en renhushållningslägenhet eller därmed jämförbar lägenhet kan en överlåtelse av renar och produktionsbyggnader samt produktionskonstruktioner enligt 9 § 2 mom. och 10 § 3 mom. ske genom köp eller gåva. En sådan avträdelse genom arrendering som avses i 10 § 2 mom. kan ske genom ett arrendeavtal som ingåtts för en tid av minst tio år.

19 §

Till avträdelsestödet fogas en barnförhöjning enligt 29 § folkpensionslagen på de villkor som anges i paragrafen.

22 §

Luopumistukea suoritetaan viimeisestä 15 §:ssä tarkoitettusta luopumisajankohdasta, ei kuitenkaan ennen kuin

6) förvärvaren har börjat uppfylla villkoren i sin förbindelse enligt 9 § 1 mom. 6 punkten, 9 § 2 mom., 10 § 1 mom. 5 punkten eller 10 § 2 mom.

28 §

Förvärvaren har rätt att avbryta infriandet av sin i 9 § 1 mom. 6 punkten, 9 § 2 mom., 10 § 1 mom. 5 punkten eller 10 § 2 mom. angivna förbindelse på grund av fullgörande av värnplikt, yrkesstudier som gäller eller stöder gårdsbruksverksamheten eller av annat godtagbart skäl. Varar ett sådant hinder längre än ett år, skall pensionsanstalten förlänga förbindelsetiden med motsvarande tid, om inte förvärvaren visar att han själv, hans make eller en annan förvärvare uppfyller förpliktelserna i förbindelsen.

29 §

Om försummelsen av förbindelsen måste anses vara ringa eller om vägande skälighetsynpunkter annars talar för det, kan pensionsanstalten dock besluta att helt eller delvis avstå från att driva in avträdelsestödet kapitalvärde. Om förvärvare som avses i 10 § genomför en sådan generationsväxling enligt 9 § i samband med vilken en förbindelse som

2....1..3.

avses i 10 § vid generationsväxlingen överförs på den som fortsätter jordbruket för att uppfyllas av honom eller henne lämnas avträdelsestödet kapitalvärde oindrivet i dess helhet.

30 a §

Den som får avträdelsestöd är skyldig att underrätta pensionsanstalten om sådana förändringar som inverkar på hans eller hennes rätt att få avträdelsestöd eller på beloppet av det avträdelsestödet han eller hon erhåller.

Pensionsanstalten, arbetskrafts- och näringscentralen eller kommunens landsbygdsnäringsmyndighet kan vid behov av den som får avträdelsestöd begära upplysningar av vilka framgår om han eller hon fortfarande uppfyller villkoren för avträdelsestöd. Om stödtagaren inte inom en för honom eller henne utsatt skälig tid lämnar nämnda upplysningar, kan pensionsanstalten besluta att utbetalningen av avträdelsestöd avbryts tills upplysningarna har lämnats.

Genom förordning av statsrådet ges närmare bestämmelser om de förändringar som avses i 1 mom. och som den som får avträdelsestöd är skyldig att lämna upplysningar om.

34 §

Jord- och skogsbruksministeriet kan avtala med pensionsanstalten och vid behov med Ålands landskapsstyrelse om till vilka delar pensionsanstalten och på Åland landskapsstyrelsen skall sköta de uppgifter som i fråga om användningen av Europeiska Gemenskapens medel hör till ett sådant utbetalningsställe som avses i artikel 4.1 i rådets förordning (EG) nr 1258/1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitik. Utöver uppgifter som grundar sig på lag, rådets ovannämnda förordning och förordningar av statsrådet kan avtalet omfatta endast uppgifter av tekniskt slag.

Om de uppgifter och tidsfristerna i fråga om dem, vilka skall tas in i avtalet kan närmare bestämmelser ges genom förordning av statsrådet.

Lagens 19 § 4 mom. samt 34 § 2—4 mom. träder i kraft den 200 . Till övriga delar träder lagen i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Genom denna lag upphävs i förordningen den 31 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1583/1994) 14 och 24 §, av dessa 24 § sådan den lyder i förordning 369/2000. De nämnda paragraferna tillämpas dock på avträdelser som sker före den 1 januari 2003 i den lydelse de har vid denna lags ikraftträdande.

Denna lag tillämpas om avträdelsen sker tidigare den 1 januari 2003 och senast den 31 december 2006. Lagens 10 § 2 och 4 mom., 13 § 2 mom. samt 14 § 3 mom. tillämpas dock endast om avträdelsen sker tidigare den 1 januari 2005 och senast den 31 december 2006.

Lagens 29 § 2 mom. tillämpas, om en i momentet avsedd generationsväxling sker efter det att denna lag trätt i kraft och överlåtelsen av tillskottsmark har skett den 1 januari 2000 eller därefter.

Utan hinder av 3 mom. tillämpas 19 § 4 mom. också om avträdelsen har skett före 2003, om avträdelsestöd betalas vid denna

lags ikraftträdande eller börjar betalas efter denna lags ikraftträdande. Barnförhöjning betalas dock tidigare från och med den 1 januari 2002 så att barnförhöjningen för tiden mellan nämnda dag och den tidpunkt när 19 § 4 mom. träder i kraft betalas efter att 19 § 4 mom. trätt i kraft.

Utan hinder av vad som i 5 § 1 mom. bestäms om åldersgränsen för avträdare förutsätter erhållandet av avträdelsestöd i fråga om avträdare som är födda 1949 eller tidigare att avträdaren när avträdelsen sker har fyllt 55 men inte 65 år. Om avträdarna är äkta makar och den äldre av makarna när avträdelsen sker uppfyller de villkor som anges i detta moment och i övrigt är berättigad till avträdelsestöd, är den yngre av makarna berättigad till avträdelsestöd, om han eller hon har fyllt 50 år när avträdelsen sker. Avträdelsestöd betalas dock inte till den yngre maken för tiden innan avträdaren fyller 55 år.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 25 januari 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Sinikka Mönkäre

Lag

om ändring av lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 16 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) 1 § 1 mom. 2 punkten, 5 §, 10 § 3 mom., 14 § 2 mom., 22 § 1 mom. 6 punkten, 28 §, 29 § 2 mom. och 34 § 2 mom.,

av dessa lagrum 1 § 1 mom. 2 punkten, 10 § 3 mom., 14 § 2 mom., 22 § 1 mom. 6 punkten, 28 § och 34 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1326/1999, samt

fogas till 10 §, sådan den lyder i nämnda lag 1326/1999, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. och det ändrade 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 13 §, sådan den lyder i sistnämnda lag nya 2 och 3 mom., till 14 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 3 mom., till 19 §, sådan den lyder delvis ändrad i sistnämnda lag och i lag 1226/2000, ett nytt 4 mom., till lagen en ny 30 a § samt till 34 §, sådan den lyder i nämnda lag 1326/1999, nya 3 och 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Förslagen lydelse

1 §

I denna lag bestäms om förtidspensionering från jordbruk, som

2) när avträdelserna sker 2000-2002 baserar sig på ett nationellt system som till sina principer motsvarar det system för förtidspensionering från jordbruk som avses i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar.

2) när avträdelserna sker 2000-2006 baserar sig på ett nationellt system som till sina principer motsvarar det system för förtidspensionering från jordbruk som avses i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar.

5 §

Ett villkor för avträdelsestöd är att avträdaren då avträdelserna sker har fyllt 55 men inte 65 år.

5 §

Ett villkor för avträdelsestöd är att avträdaren då avträdelserna sker har fyllt 57 men inte 65 år.

Utan hinder av 1 mom. förutsätter erhållandet av avträdelsestöd när avträdelserna i enlighet med 9 § 2 mom. eller 10 § 3 mom. sker genom överlåtelse av renar att avträdaren då avträdelserna sker har fyllt 55 men

Om äkta makar är avträdare och den äldre av dem vid tidpunkten för avträdelsen uppfyller villkoren i 1 mom. och även i övrigt är berättigad till avträdelsestöd, är den yngre av makarna berättigad till avträdelsestöd om han fyllt 50 år. Avträdelsestöd betalas dock inte för tiden innan avträdaren fyller 55 år.

inte 65 år.

Om äkta makar är avträdare och den äldre av dem uppfyller de krav beträffande åldern som anges i 1 eller 2 mom. och i övrigt är berättigad till avträdelsestöd, är den yngre av makarna berättigad till avträdelsestöd, om avträdelsen sker tidigast fem år innan avträdaren uppfyller det krav beträffande ålder som anges i 1 eller 2 mom. Avträdelsestöd betalas dock inte till den yngre maken för tiden innan kravet beträffande ålder uppfylls.

10 §

(nytt)

Upphörandet med jordbruksproduktionen kan också ske så, att avträdaren arrenderar ut gårdsbruksenhetens åkermark i delar eller som en helhet som tillskottsmark för bedrivande av jordbruk till en eller flera förvärvare som uppfyller villkoren i 1 mom.

Genom förordning föreskrivs närmare om villkoren i 1 och 2 mom.

Genom förordning av statsrådet ges närmare bestämmelser om de villkor som avses i 1 och 3 mom.

13 §

(nytt)

Vad som bestäms i 1 mom. tillämpas också på arrendering som avses i 10 § 2 mom. Om gårdsbruksenhetens åkrar eller en del av dem överlåts till två sådana förvärvare som avses i 9 eller 10 § för att odlas av dem gemensamt måste förvärvarna förbinda sig att hålla åkrarna oskiftade i sin ägo eller om överlåtelsen förverkligas genom arrendering i sin besittning under den tid de förbindelser som anges i denna lag är i kraft. Om åkrarna överlåts till äkta makar gemensamt skall makarna hålla åkrarna på ett motsvarande sätt oskiftade i sin ägo eller besittning även om bara den ena av dem uppfyller villkoren för en förvärvare.

14 §

Då avträdarens lägenhet är en renhus-
2....1..3.

Då avträdarens lägenhet är en renhushåll-

hållningslägenhet eller därmed jämförbar lägenhet kan en överlåtelse av renar och produktionsbyggnader samt produktionskonstruktioner enligt 9 § 2 mom. och 10 § 2 mom. ske genom köp eller gåva.
(nytt)

ningslägenhet eller därmed jämförbar lägenhet kan en överlåtelse av renar och produktionsbyggnader samt produktionskonstruktioner enligt 9 § 2 mom. och 10 § 3 mom. ske genom köp eller gåva.
En sådan avträdelse genom arrendering som avses i 10 § 2 mom. kan ske genom ett arrendeavtal som ingåtts för en tid av minst tio år.

19 §

(nytt)

Till avträdelsestödet fogas en barnförhöjning enligt 29 § folkpensionslagen på de villkor som anges i paragrafen

22 §

Avträdelsestöd betalas från den sista avträdelsetidpunkten enligt 15 §, dock inte förrän

6) förvärvaren har börjat uppfylla villkoren i sin förbindelse enligt 9 § 1 mom. 6 punkten, 9 § 2 mom., 10 § 1 mom. 5 punkten eller 10 § 2 mom.

6) förvärvaren har börjat uppfylla villkoren i sin förbindelse enligt 9 § 1 mom. 6 punkten, 9 § 2 mom., 10 § 1 mom. 5 punkten eller 10 § 3 mom

28 §

Förvärvaren har rätt att avbryta infriandet av sin i 9 § 1 mom. 6 punkten, 9 § 2 mom., 10 § 1 mom. 5 punkten eller 10 § 2 mom. angivna förbindelse på grund av fullgörande av värnplikt, yrkesstudier som gäller eller stöder gårdsbruksverksamheten eller av annat godtagbart skäl. Varar ett sådant hinder längre än ett år, skall pensionsanstalten förlänga förbindelsetiden med motsvarande tid, om inte förvärvaren visar att han själv, hans make eller en annan förvärvare uppfyller förpliktelserna i förbindelsen.

28 §

Förvärvaren har rätt att avbryta infriandet av sin i 9 § 1 mom. 6 punkten, 9 § 2 mom., 10 § 1 mom. 5 punkten eller 10 § 3 mom. angivna förbindelse på grund av fullgörande av värnplikt, yrkesstudier som gäller eller stöder gårdsbruksverksamheten eller av annat godtagbart skäl. Varar ett sådant hinder längre än ett år, skall pensionsanstalten förlänga förbindelsetiden med motsvarande tid, om inte förvärvaren visar att han själv, hans make eller en annan förvärvare uppfyller förpliktelserna i förbindelsen.

29 §

Om försummelsen av förbindelsen måste anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det, kan pensionsanstalten dock besluta att helt eller delvis avstå från att driva in avträdelsestödet kapitalvärde hos förvärvaren

Om försummelsen av förbindelsen måste anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det, kan pensionsanstalten dock besluta att helt eller delvis avstå från att driva in avträdelsestödet kapitalvärde. *Om förvärvare som avses*

2....1..3.

i 10 § genomför en sådan generationsväxling enligt 9 § i samband med vilken en förbindelse som avses i 10 § vid generationsväxlingen överförs på den som fortsätter jordbruket för att uppfyllas av honom eller henne lämnas avträdelsestödet kapitalvärde oindrivet i dess helhet.

30 a §

(ny)

Den som får avträdelsestöd är skyldig att underrätta pensionsanstalten om sådana förändringar som inverkar på hans eller hennes rätt att få avträdelsestöd eller på beloppet av det avträdelsestödet han eller hon erhåller.

Pensionsanstalten, arbetskrafts- och näringscentralen eller kommunens landsbygdsnäringsmyndighet kan vid behov av den som får avträdelsestöd begära upplysningar av vilka framgår om han eller hon fortfarande uppfyller villkoren för avträdelsestöd. Om stödtagaren inte inom en för honom eller henne utsatt skälig tid lämnar nämnda upplysningar, kan pensionsanstalten besluta att utbetalningen av avträdelsestöd avbryts tills upplysningarna har lämnats.

Genom förordning av statsrådet ges närmare bestämmelser om de förändringar som avses i 1 mom. och som den som får avträdelsestöd är skyldig att lämna upplysningar om.

34 §

Jord- och skogsbruksministeriet kan avtala med pensionsanstalten och vid behov med Ålands landskapsstyrelse om till vilka delar pensionsanstalten och på Åland landskapsstyrelsen skall sköta de uppgifter som i fråga om användningen av Europeiska Gemenskapens medel hör till ett sådant utbetalningsställe som avses i artikel 4.1 i rådets förordning (EG) nr 1258/1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Utöver uppgifter som grundar sig på lag, rådets ovannämnda förordning och för-

2....1..3.

ordningar av statsrådet kan avtalet omfatta endast uppgifter av tekniskt slag.

Om de uppgifter och tidsfristerna i fråga om dem, vilka skall tas in i avtalet kan närmare bestämmelser ges genom förordning av statsrådet.

Lagens 19 § 4 mom. samt 34 § 2—4 mom. träder i kraft den 200 . Till övriga delar träder lagen i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Genom denna lag upphävs i förordningen den 31 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1583/1994) 14 och 24 §, av dessa 24 § sådan den lyder i förordning 369/2000. De nämnda paragraferna tillämpas dock på avträdelser som sker före den 1 januari 2003 i den lydelse de har vid denna lags ikraftträdande.

Denna lag tillämpas om avträdelserna sker tidigast den 1 januari 2003 och senast den 31 december 2006. Lagens 9 § 2 och 4 mom., 10 § 2 och 4 mom., 13 § 2 mom. samt 14 § 3 mom. tillämpas dock endast om avträdelserna sker tidigast den 1 januari 2005 och senast den 31 december 2006.

Lagens 29 § 2 mom. tillämpas, om en i momentet avsedd generationsväxling sker efter det att denna lag trätt i kraft och överlåtelsen av tillskottsmark har skett den 1 januari 2000 eller därefter.

Utan hinder av 3 mom. tillämpas 19 § 4 mom. också om avträdelserna har skett före 2003, om avträdelsestöd betalas vid denna lags ikraftträdande eller börjar betalas efter denna lags ikraftträdande. Barnförhöjning betalas dock tidigast från och med den 1 januari 2002 så att barnförhöjningen för tiden mellan nämnda dag och den tidpunkt när 19 § 4 mom. träder i kraft betalas efter att 19 § 4 mom. trätt i kraft.

Utan hinder av vad som i 5 § 1 mom. bestäms om åldersgränsen för avträdare förutsätter erhållandet av avträdelsestöd i fråga om avträdare som är födda 1949 eller tidigare att avträdaren när avträdelserna sker har fyllt 55 men inte 65 år. Om avträdarna är äkta makar och den äldre av makarna när avträdelserna sker uppfyller de villkor som anges i detta moment och i övrigt är berättigad till avträdelsestöd, är den yngre av makarna berättigad till avträdelsestöd,

om han eller hon har fyllt 50 år när avträdelsen sker. Avträdelsetöd betalas dock inte till den yngre maken för tiden innan avträdaren fyller 55 år.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft